דקוריא של צפרים קוטע ראשו של אחד מהן ונותן לו אכלו מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא אביי דייק מרישא טעמא דישראל עומד על גביו אבל יוצא ונכנס לא רבא דייק מסיפא טעמא דבא ומצאו ששחט אבל יוצא ונכנס שפיר דמי ולאביי קשיא סיפא אמר לך יוצא ונכנס נמי בא ומצאו קרי ליה ולרבא קשיא רישא אמר לך יוצא ונכנס נמי כעומד על גביו דמי כיוצא בו מצא בידו דקוריא של צפרין קוטע ראשו כו' אמאי ליחוש דלמא האי הוא דהוה שחיט שפיר אמר רב מנשה (סימן מכני"ם איזמ"ל בוזכרי"ם) במכניסן תחת כנפיו ודלמא סימנא הוה יהיב ליה בגויה אמר רב משרשיא דממסמס ליה מסמוסי ודלמא קסברי כותים [א]אין שחיטה לעוף מן התורה ולטעמיך [ב]שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מי כתיבן אלא כיון דאחזיקו בהו אחזיקו בהו ה"נ כיון דאחזיקו אחזיקו ואחזוק ולא אחזוק בדלא כתיבא תנאי היא [ג]דתניא מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ר"א אוסר לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות כישראל רשב"ג אומר [ד]כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל אמר מר מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח פשיטא מהו דתימא לא בקיאי בשימור קמ"ל ר"א אוסר לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות קסבר לא בקיאי בשימור רשב"ג אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל היינו ת"ק איכא בינייהו דכתיבא ולא אחזיקו בה ת"ק סבר כיון דכתיבא אע"ג דלא אחזיקו בה ורשב"ג סבר אי אחזוק אין אי לא אחזוק לא אי הכי כל מצוה שהחזיקו בה כותים אם החזיקו מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחזיקו בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דאחזיקו בה נמי לא רשב"ג סבר כיון דאחזוק אחזוק גופא [ה]אמר רבא ישראל מומר[ו] אוכל נבילות לתיאבון בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי טעמא כיון דאיכא היתרא ואיסורא [ז]לא שביק היתרא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בדק נמי מיטרח לא טרח אמרו ליה רבנן לרבא תניא דמסייע לך [ח]חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח

מותר

דקוריא. מחרוזות של צפרים שחוטין. רייש"ט בלע"ז: **אביי.** דאמר לעיל [ג.] יוצא ונכנס לכתחלה לא שריין גבי שחיטה דייק מרישא: **ורבא.** דשרי [שם] דייק מסיפא דלא מצריך תנא בדיקה אלא היכא דבא ומצאו: **כעומד על גביו דמי.** ועומד על גביו דקתני תנא היינו יוצא ונכנס: **האי הוא דהוי שחיט שפיר.** אותו עוף לבדו שחט יפה וזה היה מכירו ואכלו ואנן היכי נסמוך לאכול האחרים: **במכניסן תחת כנפיו.** ישראל זה הבודקו מכניס כל הצפרים תחת כנפי כסותו ואין הכותי מכיר איזה נתן לו: **ממסמס.** ממעכו ומכתשו: **אין שחיטה לעוף מן התורה.** משום דלא כתיב זביחה בהדיא אלא בבקר ובצאן דכתיב[ט] וזבחת מבקרך ומצאנך ואנן ילפינן בהקישא לקמן (דף כז:) זאת תורת הבהמה והעוף[י]: **ולטעמיך.** הך זביחה דכתיב בבקר ובצאן מי מפרשן הלכותיה בתורה ואפ"ה סמכי עלייהו משום דאחזיק[כ] להו דאחזיקו בה: **ואחזוק ולא אחזוק בדלא כתיבא תנאי היא.** מצוה שאינה כתובה בפירוש בתורה ורצונו שהחזיקו בה אי אמרינן כיון דאחזוק לדידהו אחזוק נמי לדידן לסמוך עלייהו כי עבדי לצורך עצמן או אי אמרינן אע"ג דאחזוק לדידהו לא אחזוק לדידן כלומר לא חשבינן ליה חזקה למסמך עלייהו תנאי פליגי בה. אחזוק ולא אחזוק כלומר חזקה או אינה חזקה: [א]**מותר.** לאוכלה ולא חיישינן לחמץ בפסח: **ואדם יוצא ידי חובתו.** שהכתוב קבעו חובה לאכול מצה בלילה ראשונה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות ואם ישב ולא אכל עבר בעשה. ולקמן פריך כיון דתנא מותר פשיטא דיוצא בה: **אסור.** אפילו לאוכלה: **שאין בקיאין.** אין יודעין לשומרה ולהבחין בין שיאור לסידוק בין הכסיפו פניו ללא הכסיפו פניו: **פשיטא.** דיוצא בה כיון דמותרת: **מהו דתימא.** אע"ג דפשיטא לן דלא הניחוה להחמיץ ומותרת באכילה מיהו לא בקיאי בהא דבעי למיעבד שימור לשם מצה של מצוה וכיון דלא עביד בה שימור לא נפקינן בה מידי דהוה אקמחין ובצקות של עובדי כוכבים הבאים לפנינו קודם שאפאה עובד כוכבים [א] ורצונו שלא החמיץ דקיימא לן דמותר ולא נפקינן בהו [ב]דתנן[ל] הקמחין ובצקות של עובדי כוכבים אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה: **ורבי אליעזר אוסר.** אפילו לאוכלה: **קסבר לא בקיאי בשימור** לא גרסינן. וטעמו משום חימוץ. ולמאן דגריס ליה הכי מפרש לא בקיאי לשומרו מלהחמיץ. וי"מ ור"א אוסר לצאת בה ידי חובתו בפסח ולאו מילתא היא שאין זה לשון איסור: **איכא בינייהו.** מילתא דכתיבא באורייתא ולא ידעינן בהו דאחזיקו בה: **ת"ק.** דלא איירי בחזקה כלל אכתיבא דאורייתא קפיד ותנא מצה וה"ה לכל הכתובים בתורה אע"ג דלא ידעינן אי אחזיקו בה אי לא אחזוק סמכינן עלייהו דכיון דכתיבא ודאי אחזוק בה ור"א אוסר אפילו אחזיקו בה דהא [ג]אינם בקיאין בדקדוקי מצות ורשב"ג אתא למימר אחזוק אין לא אחזוק לא. ולאו היינו תנאי [ד]דאמר לעיל עד מסקנא דמילתא: **כל מצוה.** משמע לרבויי אתא אפילו הנך דלא איירי בהו וכיון [ה]דאוקמן דהני דאיירי בהו לעיל קאי דהיינו בדכתיבי למעוטי אתא: **אם החזיקו מיבעי ליה.** דהשתא הוי משמע שפיר דפליג אתרוייהו את"ק דשרי בלא חזקה ואר"א דאוסר אפילו החזיקו ואתא איהו למימר אם החזיקו מדקדקין בה ומותר ולא כר"א הא לא אחזיקו אסור ולא כת"ק דשרי בלא אחזיקו אבל השתא דקתני כל משמע דאפילו הנך דלא כתיבן נמי קאמר דסמכינן אחזוקייהו: **אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחזוק בה ת"ק סבר.** מצה וכל דדמיא ליה דכתיבא סמכינן עלייהו בין לא אחזוק ודלא כתיבא לא סמכינן עלייהו ואפילו אחזוק ור"א סבר אפילו כתיבא ואחזוק לא סמכינן עלייהו ורשב"ג סבר כל מצוה שהחזיקו ואע"ג דלא כתיבא סמכינן עלייהו כיון דאחזוק אחזוק. והיינו תנאי דלעיל ת"ק ורשב"ג: **כיון דאיכא היתרא ואיסורא.** קמיה שבידו להכשירה ובידו לנבלה: **מיטרח לא טרח.** אם לא ימצאנה יפה לא יחזור אחר סכין אחרת: **תניא דמסייע לך.** דכל מי שאינו עושה להכעיס ואיכא היתרא[מ] קמיה לא שביק היתרא ואכיל איסורא: **של עוברי עבירה.** שאין מבערין חמץ בפסח מפני הפסידה:

מותר

דקוריא. פי' כמו דקוריא דפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פז.) ודמפנין (שבת קכז.): **מכנים איזמל בוזכרים.** סימני שמעתתא דרב מנשה [י]דהא מילתא הך הך דמכניס תחת כנפיו ולקמן בפרק שני (דף לא.) איזמל שאין לו קרנים ובפרק אלו טרפות (לקמן דף נח.) הנהו דיכרי דגנבי גנבי אין חוששין לריסוק אברים מיהו גם במקומות אחרים יש כדאשכחנא בפרק ב' דיבמות (דף כה.) דאמר רב מנשה גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה ובפרק מי שהחשיך (שבת קנו.) אמר רב מנשה חדא קמי חדא תרי קמי תרי שפיר דמי: **מצת כותי מותרת.** וא"ת והלא גזרו על פתן [ז]לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא (א) כדאמר בפירקין דר"א [מ](פי' לח) וליכא למימר דהיינו בכותים ראשונים דכתיב בהם ואת אלהיהם היו עובדים [ב]דהא קאמר התם מכאן אמר ר"א כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר ותניא נמי לקמן (דף יג.) שחיטת צדוקי לעבודת כוכבים פתו פת כותי ואומר ר"ת דמיירי הכא בעיסה דישראל שעשה הכותי ממנה מצה וא"ת והיאך יוצא בה ושמא הוא לא שמר לשם מצה דהא חשידי אלפני עור לא תתן מכשול וי"ל כגון שלא אכל הכותי מצה אחרת כל הלילה: **איכא בינייהו דלא כתיבא ואחזיקו בה כו'.** בפ"ק דגיטין (דף י.) מוכח דכתיבא ולא אחזיקו בה נמי איכא בינייהו דלת"ק מהני ולרשב"ג לא מהני והכא לא נקט אלא לא כתיבא ואחזיקו בה משום דאשחיטת כותי בעי לאתויי תנאי א"נ דלא אתא לשנויי אלא מה שהקשה אם החזיקו בה מבעי ליה וגם פירשנו:

מותר

מסורת הש"ס

א) [לקמן כ. ט: כח. פה: פו. קדושין עו. נזיר כט:], ב) קדושין עו. גיטין י, [תוספתא פסחים פ"ב ה"ג], ג) ב"ו שם ברכות מז:, ד) [לעיל ג.], ה) [כפ"מ: תפומד], ו) [גיטין לו: וש"נ], ז) [תוספתא פסחים פ"ב ה"ג], ח) [דברים יב], ט) [ויקרא יא], י) כפ"ס: דמור', כ) [צ"ל דאמרינן בפסחים מ.], ל) [עיין תוי"ט שביעית פ"ח מ"י], מ) [דפוס ויניציא].

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מצת וכו' בימי עזרא כדאמרי' בפירקי דר' אליעזר וליכא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מהו דתימא אע"ג וכו' ורצונו שלא החמיץ דקיימא לן דמותר ולא נפקינן בהו דתנן הקמחין. מן תיבת ורצונו עד הקמחין נמחק. וצ"ל ורצונו שלא החמיץ דמותר ולא נפקינן בהו דקי"ל הקמחין ובצקות וכו' עכ"ל וכו"ל. ומלת דתנן הוא טעות. דאין זה משנה בשום מקום ומימרא דר"ה היא בפסחים מ' ע"א, ובעל תורת חיים שגה בזה ותפס למשנה שלימה היא וטעות הדפוס הטעהו: **ב]** תוס' ד"ה מצת וכו' דהא קאמר התם מכאן. כ"ה עי' שביעית פ"ח משנה י' ובתוס' י"ט שם:

◆

מוסף רש"י

אין שחיטה לעוף מן התורה. אלא מדברי סופרים (לקמן כ. וכעי"ז קדושין עו.). **מצת כותי מותרת.** לאכלה בפסח ואין בה משום חמצא דמימון (קדושין עו. וכעי"ז גיטין י.). **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת, דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואפילו ידעינן בה דלא החמיצה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת מצה, דכתיב (שם) ושמרתם את המצות, וכותים בקיאין הן שצריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור (גיטין י.). יוצא בה דלא הוי כקמחין ובציקות של עובדי כוכבים שלא שימרו דקי"ל (פסחים מ) אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה אחרת באחרונה, משום דבעית מצוה בעינן שימור לשם מצה, אבל מצת כותי אין צריך לאכול מצה אחרת באחרונה, דבקיאי במצות שימור (קדושין עו.). **ר"א אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח, דחשדינן להו שמא מחמצין (גיטין י.). **דלא כתיבא ואחזיקו בה.** דאתי ר"ש לאוספי אתא קמא אף מצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה סמכינן עלייהו (שם). **אוכל נבילות לתיאבון.** כי לא משכח היתר אכיל נבלות ומאחר שהסכין בדוקה ונתונה בידו שחיט שפיר, דכל כמה דמצי למיכל היתירא לא אכיל איסורא וכי אין לו סכין בדוק לא טרח להדורי בתר סכין יפה אם זו פגומה (לעיל ג.).

גליון הש"ס

גמ' שהיי' דרסה וכו'. לאשגירות דלישנא הוא דהא דרסה כתיבא בקרא כדדרשינן לקמן דף ל ע"ב אין ושחט אלא ומשך [וכ"כ רש"י לקמן דף ט ע"א ד"ה ללא] אלא כיון שהוא שגור להזכיר אלו ה' ביחד נקט נה. רשב"א במשמרת הבית הלכות שחיטה דף ז' ע"ב. אבל בחידושיו לקמן רפ"ב מתב דהך דרסה הנ"ל היא אסמכתא ודרסה ג"כ מהלכה למשה מסיני:

◆

לעזי רש"י

רייש"ט. ציפורים שחוטות מושחלות על חבל.

◆

שיטה מקובצת

א] מותרת לאכילה ולא חיישינן לחמץ: ב] דתניא הקמחין ובצקות: ג] דהא באין בקיאין בדקדוקי מצות תליא טעמא והם אינם כר' ורבן שמעון בן גמליאל אתא: ד] ולאו היינו תנאי דאמרי' לעיל אחזוק ולא אחזוק תנאי היא אלא עד מסקנא: ה] וכיון דאוקמינן דאהנך דאיירי בהו לעיל קאי דהיינו בדכתיבן למעוטי אתא היכא דלא אחזוק: ו] ואיכא היתרא ואיסורא קמיה לא שביק: ז] דרב מנשה דהך מכילתאן הן:

◆

רבינו גרשום

דקוריא של צפורין. קישור של עופות שחוטין מצא בידו של כותי: אמר רב אשי במכניסן תחת כנפיו. כלומר במכניסן הצפרים תחת גלימא שלו וקוטע ראשו של אחד מהן. דהכותי אינו יודע מאיזה מהם נתן לו: דממסמסי ליה מסמוסי. כלומר שמלכלכו בטיט שאפי' יש לו סימן אין מכיר הסימן: ולטעמיך שהייה דרסה חלדה הגרמה ועקור מי כתיבן. כלומר את אמרת ודלמא קא סברי כותים אין שחיטה לעוף מן התורה ובהמה דאכלינן משחיטתי' דמן התורה [הוא] שהייה דרסה חלדה הגרמה ועקור מי כתיבן דיהו בקיאין בהו דמצינן למימר דמחמירין בהן לפיכך אכלינן בהמה ששחטו והא לא כתיבי באורייתא לענין בהמה אלא כיון דאחזיקו בהו אחזוק ואכלינן משחיטתן אפי' מבהמה הכא נמי לענין עוף כיון דאחזוק אחזוק אע"ג דלא כתיב: דאחזוק ולא אחזוק בדלא כתיבא. כלומר אי חשיבא חזקתן חזקה במילתא דלא כתיבא כגון עוף אי לא חשיב: תנאי היא. לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות. כלומר אין בקיאין בשימור שלא יחמיץ. כדאמרינן במס' פסחים שלש נשים עוסקות בבצק: רשב"ג אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים. [א] כלומר היינו תנא קמא דרבי אלעזר: אי הכי כל מצוה שהחזיקו בה כותים אם החזיקו מבעי ליה. כלומר כיון דרשב"ג מחמיר יותר מת"ק אם החזיקו מיבעי: כיון דאיכא היתירא ואיסורא. כלומר דיכול לשחוט שפיר לא שביק היתר ואכיל (איסורא) שלא ישחוט יפה: חמצן של עוברי עבירה. מניחין חמצן אחר הפסח בבית אחד הן הן

[א] נ"ל היינו ת"ק. כלומר וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones